Verrijckt
Archeologie & advies

Rapport Nr. 0546

Archeologienota

Herenthout, Itegemse Steenweg 77
Programma van Maatregelen

Inhoud

Inhoud 2
1 Administratieve gegevens 1
2 Gemotiveerd advies 2
2.1 Aanleiding vooronderzoek 2
2.2 Resultaten vooronderzoek 2
2.3 Keuze vervolgonderzoek 4
2.3.1 Onderzoek zonder ingreep in de bodem 4
2.3.2 Onderzoek met ingreep in de bodem 5
3 Programma van maatregelen 6
3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen 10
3.2 Onderzoekstechnieken proefsleuven 12
3.2.1 Algemene bepalingen 12
3.2.2 Specifieke methodologie 12
3.3 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk 15
4 Lijst met figuren 16
5 Bibliografie 16

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021064
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021B30
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Herenthout
	Deelgemeente	/
	Straat	Ilegemse Steenweg 77
Kadastrale gegevens	Gemeente	Herenthout
	Afdeling	HERENTHOUT
	Sectie	E
	Percelen	527M
Coördinaten	Noordoost	X: 177583.06 Y: 202547.20
	Noordwest	X: 177481.36 Y: 202526.08
	Zuidoost	X: 177582.80 Y: 202504.71
	Zuidwest	X: 177481.87 Y: 202488.49
Oppervlakte plangebied		3720,07 m^2
Oppervlakte bodemingreep		1377,61 m^2
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de bouw van een meergezinswoning met apotheek langsheen de Itegemse Steenweg 77 te Herenthout. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Herenthout. In de historische bronnen komt de gemeente pas voor in 1186. Toen had het de naam "Herentholts". Holts betekent bos en herent haagbeuken. De tienden waren in het bezit van het Sint-Martinuskapittel van Utrecht en het overige was eigendom van de heer van Herlaer. Het was in de 13de eeuw dat Herenthout een uitbreiding kende en Wiekevorst volledig inpalmden. In 1671 volgens Herenthoutse bronnen, wist het zich af te scheiden door de turfontginning. De vrijheid Herenthout ging toen deel uitmaken van de meierij Herentals en het markgraafschap Antwerpen. Achtereenvolgens zijn de families van Herlaer, van Vriessele, van Brimeu, Sandelyn en van Reynegom eigenaar.[1] Het was een feodale gemeenschap en het bezat een eigen parochiekerk die werd toegewijd aan Sint-Gummarus. De parochie werd afgeschaft in 1803 en werd het ingenomen door de Sint-Pietersparochie van de vrijheid die opgericht werd in de 12de-13de eeuw.[2] Tot in de 20ste eeuw was Herenthout voornamelijk een agrarische gemeente. De belangrijkste bron van inkomsten was de "boerenstiel". In de 19de eeuw kreeg Herenthout een industrieel belang door de diamantbewerking. In 1926 waren er 20 fabriekjes aanwezig. [3] De verwachting op archeologische sites uit de nieuwe en nieuwste tijd is hoog.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 8 en 15 m + TAW. Hier is het noordoostelijk gedeelte het hoogst en het zuidwestelijk gedeelte lager gelegen. Het plangebied zelf bevindt zich tussen 10.50 en 12 m + TAW. Het westelijk deel van het plangebied ligt hier hoger dan het oostelijk gedeelte. In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de depressie van de Schyns-Nete.[4] De rug van geel ligt in het noordoosten van het plangebied, dit verklaart dat de omgeving van het plangebied in het noordoostelijk gedeelte hoger ligt. Deze eenheid is een laagliggend gebied (tussen 5 en 20 m + TAW). Het wordt gekenmerkt door een bosrijk zachtgolvend gebied met een parallelle reliëfstructuur gevormd door valleien en pliocene dekzandruggen. Hierbij kunnen klei en grof zand op de hoger gelegen delen en fijn zand in de lager gelegen delen teruggevonden worden. Lokaal zijn deze afgedekt door holocene rivierduinen. De depressie van de Schijns-Nete bestaat uit een afwisseling van overwegend west-oost georiënteerde ruggen en dalen met een geringe hoogte.[5] De Grote Nete is gelegen ten zuidwesten van het plangebied op ca. 3 km. In de directe omgeving van het plangebied is er geen beek/rivier aanwezig. Hierdoor is er vermoedelijk een lage verwachting voor de steentijd, doordat het

[1] IOE 2020, id: 14416
[2] Idem.
[3] Idem.
[4] DE MOOR & MOSTAERT 1993
[5] Idem.

niet in een dichte omgeving ligt van beekvalleien en/of rivierlopen. Op 500 m, ten zuiden van het plangebied, eindigt de Maasloop. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als OB (onder bebouwing), Sdmc en wordt grotendeels hier ook door omringd.

De Sdm plaggengronden zijn matig natte bodems met hoge voorjaarswaterstand. De zomerwaterstand is optimaal. Het overtollige water moet in het voorjaar afgeleid worden door middel van greppels die rechtstreeks in verbinding staan met sloten langs de kavels. Uit de gegevens van de bodemkaart blijkt dat het grootste deel van het plangebied en de omgeving van het plangebied gekarteerd staat als plaggengronden. Plaggengronden bevinden zich voornamelijk in de omgeving van oude dorpen en kenmerken zich door een humeuze bovengrond van minstens 50 cm dik. Er is mogelijk nog een paleobodem bewaard is onder het plaggendek. Dit type bodem kan voor een goede bewaring hebben gezorgd voor eventueel aanwezige steentijdsites. Gelet op ligging, geen beek/rivier in de nabijheid is er een lage verwachting voor steentijd sites aanwezig.

Uit de raadpleging van de CAI blijkt dat de omgeving enkele archeologische vondsten en sporen kent. Onder andere door een campagne van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. De onderzoeken en sporen van de omgeving dateren allen uit de middeleeuwen tot de 20ste eeuw. Bij CAI 224040 behoort de nota met ID 6806. Dit gebied ligt in noorden van het plangebied op ca. 600 m. Er werd proefsleuven en proefputten aangelegd. Enkele profielen gaven een goed beeld van de bodem (fig. 21). Hier is de dikke A-horizont zichtbaar met daaronder een oudere A-horizont boven een C-horizont. De oorspronkelijke plaggenbodem was tijdens het onderzoek aanwezig maar de akkerlaag werd in de nieuwste tijd verstoord. In het noordoosten werden er sporen van bewoning aangetroffen. Het archeologisch niveau is dus zwaar verstoord en enkel de relevante sporen werden in het noordoosten gevonden. Deze dateren uit de late middeleeuwen/nieuwe tijd. Doordat er slechts een beperkte ruimte zou zijn voor archeologisch onderzoek werd er geen verder onderzoek in de vorm van een opgraving aanbevolen.[6] Bij CAI 100983 werd er een archeologische opgraving uitgevoerd. Er werden resten aangetroffen van een Avro Lancaster bommenwerpen uit de tweede wereldoorlog. Hier werd één spoor aangetroffen. Het ging om een krater op de locatie van het impactpunt van de crash. De meeste vondsten zijn metaal, glas en aardewerk. Deze werden toegeschreven aan de neergestorte bommenwerper of zijn te relateren aan de latere opvulling van de aangetroffen krater.[7] Bij CAI 210548 is er een nota aangemaakt i.v.m. het proefsleuvenonderzoek. Er werden 11 proefsleuven en 4 kijkvensters aangelegd waar in het totaal 71 sporen werden teruggevonden. Deze konden gedateerd worden in de late middeleeuwen en/of de vroegmoderne periode. Er is vermoedelijk 1 bijgebouw aangetroffen in de sporen.[8] Er werden enkele archeologienota's geschreven voor zones die in de buurt liggen van het plangebied. Hieronder zullen deze kort beschreven worden. De archeologienota met ID 10882 betreft eveneens een gebied gelegen aan de Ltegemse Steenweg en ligt in het noorden, op ca. 100 m, van het plangebied. Bij het bureauonderzoek werd besloten om geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren. De beslissing werd gemaakt doordat het te ontwikkelen gebied deels zwaar verstoord is en de zone waar het nog niet verstoord is (maar wel op ontwikkeld gaat worden) slechts een kleine oppervlakte heeft en versnipperd ligt rondom de huidige woning. Hier werd dan ook geen programma van maatregelen voor geschreven.[9] De archeologienota met ID 5657 werd opgemaakt naar aanleiding van een bouwaanvraag. Dit gebied ligt ook aan de Ltegemse Steenweg maar dan in het zuiden, op 300 m van het plangebied. Het gebied werd in de tweede helft van de 20ste eeuw aanzienlijk verhoogd

[6] De Beenhouwer J. & Arckens M.n 2018: Nota Herenthout Ltegemse Steenweg 18, Resultaten proefsleuvenonderzoek, p. 32.
[7] N. Reyns, B. Ceulaers & J. Bruggeman, Archeologische opgraving Herenthout – Uilenberg, Ltegemse Steenweg Crash-site Lancaster ME 737, All-Archeo, 2011, Bornem, p. 19.
[8] Van Genechten B. E.A., 2015 Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Herenthout – Uilenberg, Archebo-Rapport 2015/026. p. 23.
[9] Elly N.A. Heirbaut & C. Dockx, Een nieuwbouw aan de Ltegemse Steenweg te Herenthout, Archeologienota, Lares, 2019, Halle-Zoersel, p. 35.

en de geplande bodemverstoringen gaan niet dieper gaan dan de ophoging. Dit samen met het feit dat het een natte bodem is en er weinig archeologische meldingen zijn gevonden in de omgeving hebben ze het terrein vrijgegeven en geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen.[10] De archeologienota met ID 15275 betreft hetzelfde gebied al de hierboven geschreven archeologienota. Hiervoor stond de Serneels site daar maar deze werd afgebroken in het voorjaar van 2017. Het besluit in deze archeologienota was dezelfde als bovenstaande archeologienota met ID 5657.[11] De verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode is eerder laag. De verwachting voor sites uit de middeleeuwen is hoog. Op de historische kaarten kunnen we steeds zien dat zich op het plangebied bebouwing bevindt dat omringd is door een walgracht.

Er worden eventuele verstoringen verwacht ter hoogte van de huidige bebouwing, in het westen en in het oosten van het plangebied.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de metaaltijden en de Romeinse periode is laag. Er is een hoge verwachting voor eventuele archeologische sites uit de middeleeuwen en de recentere perioden.

2.3 Keuze vervolgonderzoek

2.3.1 Onderzoek zonder ingreep in de bodem

GEOFYSISCH ONDERZOEK

Het is niet nuttig om geofysisch onderzoek toe te passen binnen het plangebied. Geofysisch onderzoek spoort anomalieën in de bodem op. Doordat de te verwachten archeologische resten bestaan uit grondsporen of vondsten zullen de resultaten van een geofysisch onderzoek niet afdoende zijn om eventuele sites op te sporen of te interpreteren.

Geofysisch onderzoek is niet schadelijk voor het bodemarchief binnen het plangebied.

Een kosten-batenanalyse toont aan dat het niet noodzakelijk is om geofysisch onderzoek uit te voeren in het plangebied. Doordat de te verwachten archeologische resten bestaan uit grondsporen of vondsten zullen de resultaten van een geofysisch onderzoek niet afdoende zijn om eventuele sites op te sporen of te interpreteren. Om eventuele resultaten te verifiëren zal een vooronderzoek met ingreep in de bodem steeds noodzakelijk zijn.

[10] Sebastien Goovaerts, Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Itegemse Steenweg te Herenthout, ABO, 2017, Aartselaar, p. 48-49.
[11] Sebastian Goovaerts & Cynthia Holstein, Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Itegemsesteenweg te Herenthout (provincie Antwerpen), ABO, 2020, Aartselaar, p. 41-42.

VELDKARTERING

Het is niet nuttig een veldkartering uit te voeren binnen het plangebied. Tevens kunnen de resultaten van de veldkartering geen sluitend antwoord bieden op de aanwezigheid van intacte archeologische vindplaatsen. In se zijn alle archeologische vindplaatsen die aan de oppervlakte terug te vinden zijn reeds (gedeeltelijk) verstoord.

Het is niet mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein.

Een veldkartering is niet schadelijk voor het bodemarchief binnen het plangebied.

Een kosten-batenanalyse toont aan dat de resultaten uit een veldkartering niet garant staan voor een goede bewaring van een archeologische site. Om eventuele resultaten te verifiëren zal een vooronderzoek met ingreep in de bodem steeds noodzakelijk zijn.

LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

Het is niet nuttig een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren binnen het plangebied door er een lage verwachting is voor sites uit de steentijd. Een landschappelijk booronderzoek is een toetsing van de gegevens omtrent de bodemopbouw zoals beschreven op de bodemkaart van Vlaanderen. Volgens de bodemkaart zijn binnen het plangebied matige natte lemige zandbodems met dikke antropogene humus A horizont aanwezig. Een bodemonderzoek laat ook toe om uitspraken over bodembewaring, verstoringen en diepte van een eventueel archeologisch vlak te doen. Een duidelijk beeld van de bodemopbouw kan beter verkregen worden via bodemkundige profielen bij een proefsleuvenonderzoek dan via boringen.

Het is niet mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein. Een landschappelijk bodemonderzoek kan pas uitgevoerd worden van zodra duidelijkheid is of de omgevingsvergunning voor een verkaveling bekomen wordt.

Een landschappelijk bodemonderzoek is niet schadelijk voor het bodemarchief binnen het plangebied.

Een kosten-batenanalyse toont aan dat een landschappelijk bodemonderzoek niet noodzakelijk is. De bodemopbouw kan tijdens een proefsleuvenonderzoek onderzocht worden.

2.3.2 Onderzoek met *ingreep in de bodem*

KARTEREND OF WAARDEREND ARCHEOLOGISCH BOORONDERZOEK, PROEFPUTTEN ONDERZOEK IN FUNCTIE VAN ARTEFACTENSITES

Het is niet nuttig een karterend of waarderend archeologisch booronderzoek en een proefputten onderzoek in functie van artefactensites uit te voeren. Er is een lage verwachting voor goed bewaarde artefacten sites uit de steentijd.

Het is mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein.

Een karterend of waarderend archeologisch booronderzoek en een proefputten onderzoek in functie van artefactensites is niet schadelijk voor het bodemarchief binnen het plangebied.

Een kosten-batenanalyse toont aan dat een karterend of waarderend archeologisch booronderzoek en een proefputten onderzoek in functie van artefactensites niet noodzakelijk is. Er is een lage verwachting op goed bewaarde artefactensites uit de prehistorie.

PROEFSLEUVENONDERZOEK

Het is nuttig een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Een proefsleuvenonderzoek is bij uitstek de manier op sporensites op te sporen. Voordat een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd kan worden, dient er zekerheid te zijn omtrent de aanwezigheid van eventuele artefactensites uit de steentijd. Indien er artefactensites aanwezig zijn, dienen deze eerst onderzocht te worden alvorens een sleuvenonderzoek uitgevoerd kan worden.

Het is niet mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein. Een proefsleuvenonderzoek kan pas uitgevoerd worden van zodra de er geen artefactensites uit de steentijd meer aanwezig zijn

Een proefsleuvenonderzoek is schadelijk voor het bodemarchief binnen het plangebied. Het is echter wel de enige methode om sporensites op te sporen en te waarderen.

Een kosten-batenanalyse toont aan dat een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk is om aan te tonen of er al dan niet sporensites aanwezig zijn binnen de contouren van het plangebied.

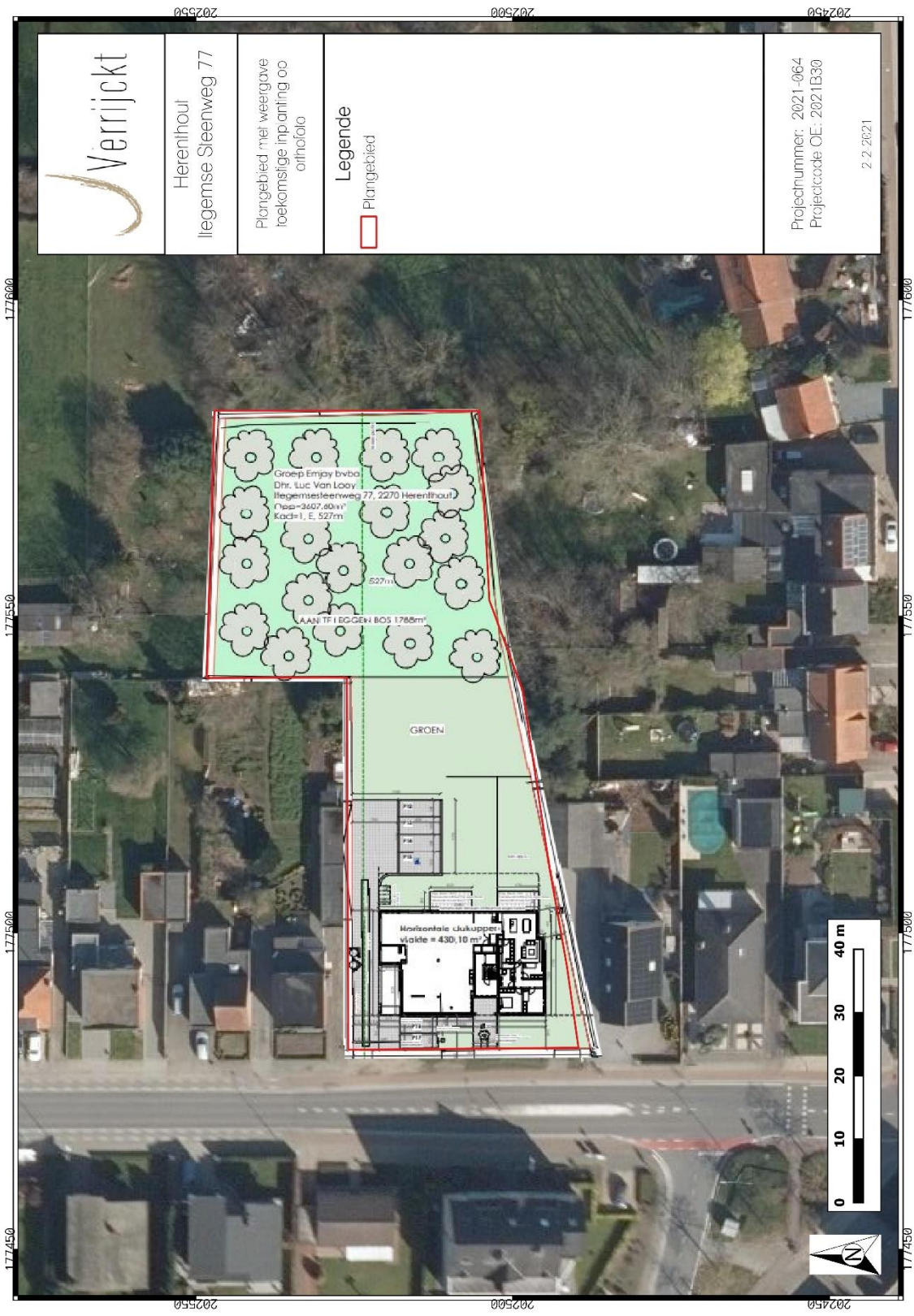
Op basis van de uitgevoerde bureaustudie wordt door J. Verrijckt Bvba een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd.

3 Programma van maatregelen

Uit bovenstaande gegevens adviseert J. Verrijckt Bvba een vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

Voor aanvang van het vooronderzoek dienen de aanwezige gebouwen en verhardingen bovengronds verwijderd te worden.

In totaal dient 1377.61 m^2 onderzocht te worden.

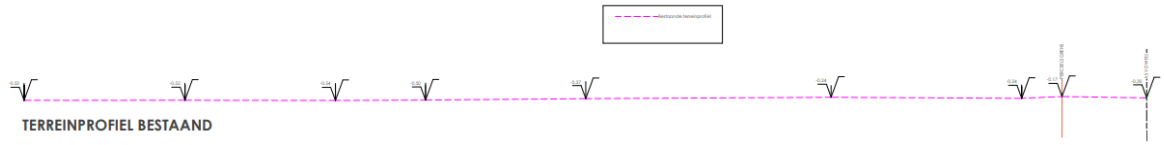

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting[12] op orthofoto[13]

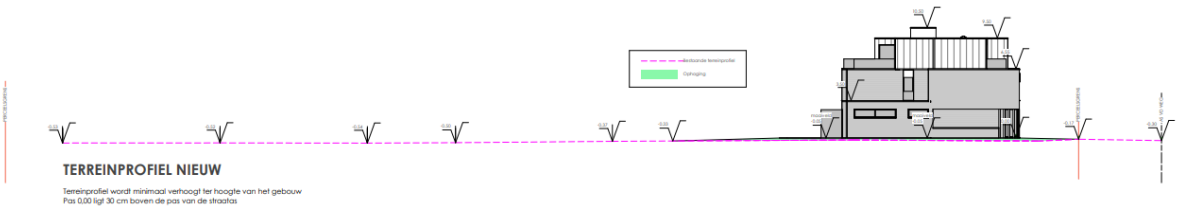
[12] Plan aangebracht door initiatiefnemer.
[13] AGIV 2018e

Figuur 2: Bouwplannen[14]

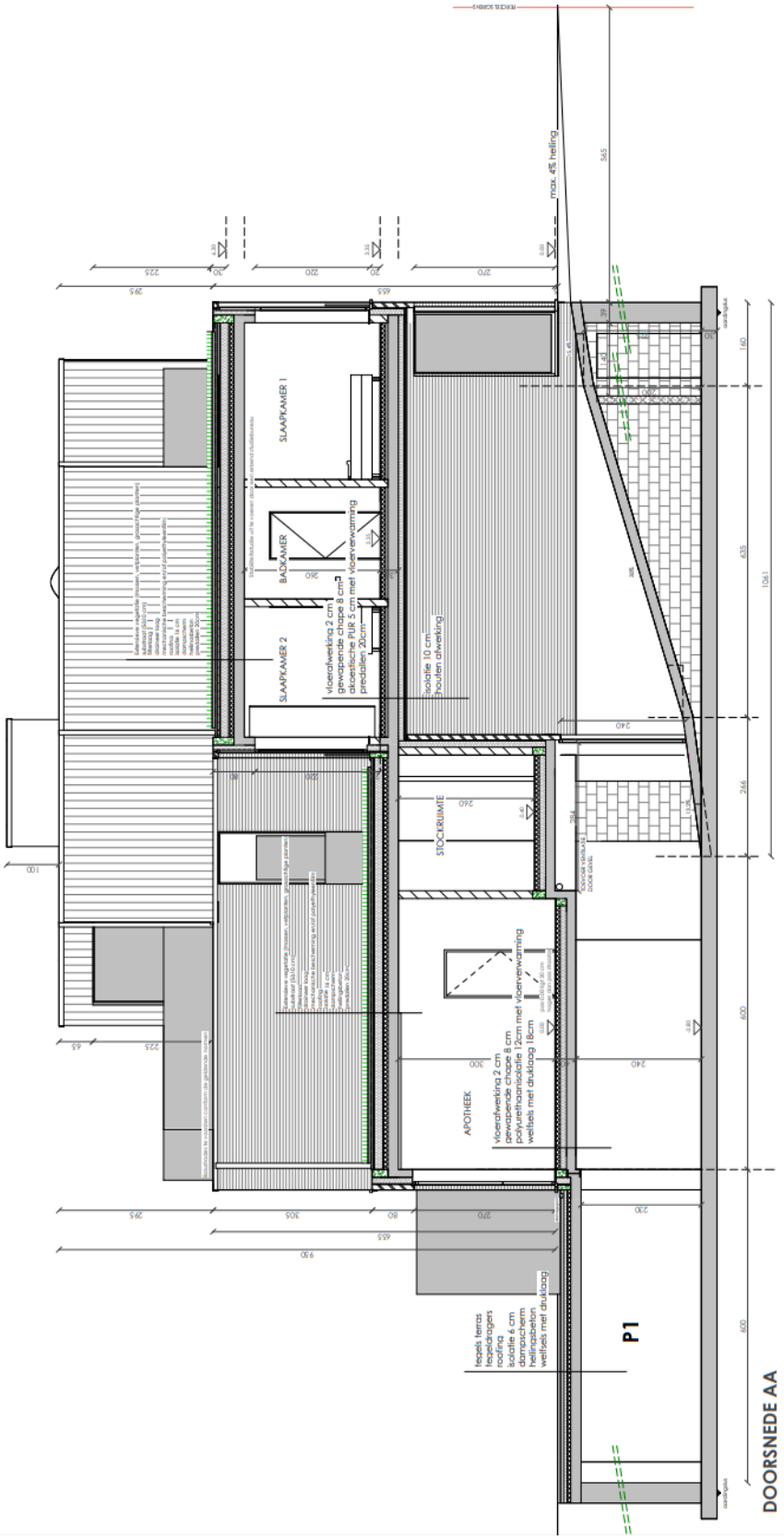

Figuur 3: Bestaande terreinprofiel.[15]

Figuur 4: Terreinprofiel met verhoging.[16]

[14] Plan aangebracht door initiatiefnemer.
[15] IDEM.
[16] IDEM.

Figuur 5: Doorsnede van de meergezinswoning met funderingen. [17]

[17] Plan aangebracht door initiatiefnemer.

3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van landschappelijke boringen, heeft tot doel de aardkundige opbouw te leren kennen. Hierbij dient de gaafheid van de bodem en eventuele aanwezigheid van verstoringen in kaart gebracht te worden. Het eventuele vooronderzoek mét ingreep in de bodem heeft tot doel om archeologische sites op te sporen, hun bewaringstoestand en eventuele bedreiging te evalueren.

Het uit te voeren onderzoek dient in uitgesteld traject uitgevoerd te worden, aangezien de onderzoeken pas mogelijk zijn na het bekomen van de omgevingsvergunning.

Dit houdt allereerst in dat het aanvullend vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door middel van landschappelijke boringen op een later tijdstip uitgevoerd dient te worden.

Bij het verder archeologisch onderzoek dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

Bodem en paleolandschap

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
- Wat is de aard van dit niveau?
- Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
- Kan dit niveau gedateerd worden?
- Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
- Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
- Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

<u>Site met walgracht</u>

- Is er een archeologische site aanwezig?
- Zijn er sporen van een site met walgracht aanwezig?
- Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Is er verstoring aanwezig en wat is de graad van verstoring?
- Is er een relatie tussen de gracht in het westen en de site met walgracht in he oosten?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle - archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en bewaringstoestand van de archeologische waarden in het plangebied. Hieraan dient een advies gekoppeld te worden voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ.

3.2 Onderzoekstechnieken proefsleuven

3.2.1 Algemene bepalingen

Een proefsleuvenonderzoek is bij uitstek de methode om archeologische sporensites te onderzoeken. Hierbij worden transecten doorheen het landschap aangelegd tot op het eerste relevante archeologische niveau.

De algemene bepalingen van een proefsleuvenonderzoek, zoals vastgesteld in de Code van Goede Praktijk zijn hier van toepassing.

De sleuven dienen ingeplant te worden volgens de helling van het terrein. Op deze manier maken de sleuven een transect op het landschap.

Algemeen worden proefsleuven aangelegd door middel van parallelle sleuven met een tussenafstand van maximum 15 meter. De sleuven dienen tussen 1,80 m en 2 m breed te zijn. De ideale dekkingsgraad van de sleuven ligt tussen 10 en 15% van het plangebied. Statistisch onderzoek en simulaties van sleuven op verschillende soorten vindplaatsen met diverse omvang hebben aangetoond dat met een dichtheid van 10% ongeveer 95% van alle vindplaatsen met een minimum omvang van 5 m in diameter worden opgespoord. Hierbij geldt dat de kans dat lineaire structuren worden gemist groter is indien sleuven parallel in dezelfde richting worden gelegd. Om de trefkans op dergelijke structuren te vergroten, dienen dwarssleuven en/of kijkvensters te worden aangelegd.[18]

Volgens de Code Goede Praktijk dient de dekkingsgraad van een proefsleuvenonderzoek 10% van het gehele terrein te bedragen. Dit dient aangevuld te worden met kijkvensters tot er een dekkingsgraad van 12,5 %.

3.2.2 Specifieke methodologie

Binnen het plangebied worden 3 proefsleuven aangelegd met een west-oost oriëntatie. Op deze manier wordt er 190.16 meter proefsleuven aangelegd wat overeen komt met 380.33 m^2 onderzochte oppervlakte. Dit komt overeen met ca. 10 % tot ca. 11 % van de totale oppervlakte. De proefsleuven worden aangevuld met kijkvensters met een minimale dekking van 2,5% van de totale oppervlakte van het te onderzoeken gebied. Deze kijkvensters worden dusdanig aangelegd dat een duidelijk beeld verkregen wordt omtrent de aan- of afwezigheid, bewaring en aard van eventuele archeologische sites.

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 1,80 m tot 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau.

[18] BORSBOOM & VERHAGEN 2012, 22-33

Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart geregistreerd en gewaardeerd.

Een selectie van de sporen wordt gecoupeerd, zodat een beantwoording van de onderzoeksvragen mogelijk is. In diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring geplaatst om een evaluatie van de bewaringstoestand en type van spoor mogelijk te maken. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden door een aardkundige beschreven conform de code goede praktijk.

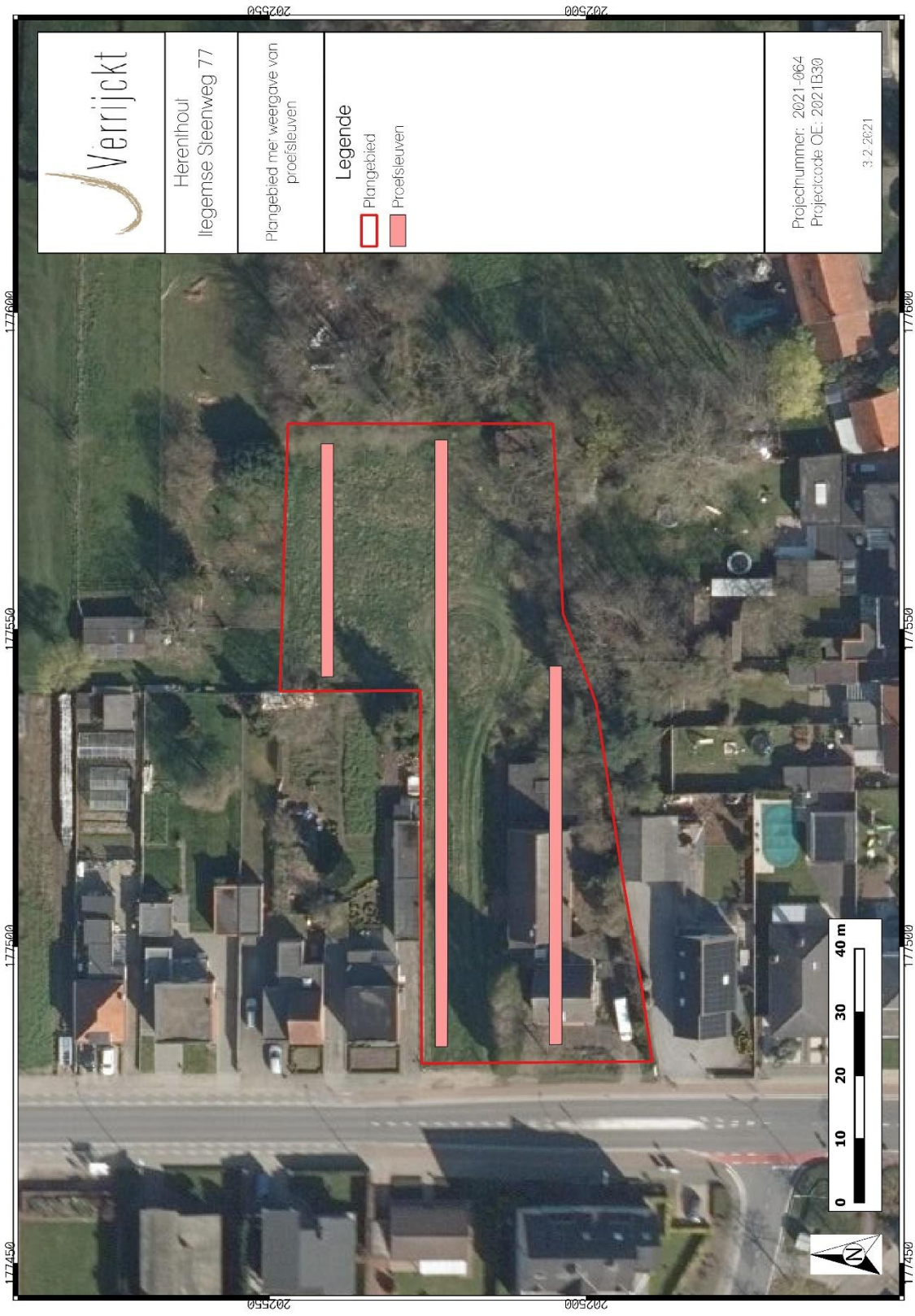
Alle sporen worden onderzocht door middel van een metaaldetector. Hierbij wordt geregistreerd welke sporen een signaal geven. Eventuele vondsten die zich aan de oppervlakte bevinden of aan het licht komen tijdens het couperen worden ingezameld.

De aanwezigheid van een prehistorische site is weinig waarschijnlijk maar kan nooit worden uitgesloten. Hierdoor dient tijdens de graafwerken aandacht te worden geschonken aan eventuele concentraties van lithische artefacten. Indien er lithische artefacten worden aangetroffen, moet er een inschatting worden gemaakt of het om verspreide, losse vondsten gaat of om concentraties van lithisch materiaal. Steentijd artefacten worden individueel ingemeten, ingezameld en bestudeert door een specialist.

Na afloop van het proefsleuvenonderzoek worden alle aangelegde sleuven en kijkvensters gedicht. Hierbij mag de graafmachine niet over de aangelegde vlakken rijden. Kwetsbare sporen (bijvoorbeeld graven) worden afgedekt door een doek of plastic en worden op een hoger liggend niveau gemarkeerd (bijvoorbeeld door een houten paaltje). Hierdoor kunnen deze sporen bij een eventueel vervolgonderzoek snel opgespoord worden en gevrijwaard worden van eventuele verstoringen.

De veldwerkleider moet voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld in de Code Goede Praktijk. Tevens dient de veldwerkleider te beschikken over 150 dagen veldwerkervaring op landelijke sites in de Kempen.

Het onderzoek is succesvol wanneer een gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aan- of afwezigheid, de aard en omvang van een archeologische site.

Figuur 6: Sleuvenplan

3.3 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto 7
Figuur 2: Bouwplannen 8
Figuur 3: Bestaande terreinprofiel. 8
Figuur 4: Terreinprofiel met verhoging. 8
Figuur 5: Doorsnede van de meergezinswoning met funderingen. 9
Figuur 6: Sleuvenplan 14

5 Bibliografie

DE BEENHOUWER J. & ARCKENS M.N, 2018 Nota Herenthout Itegemse Steenweg 18, resultaten proefsleuvenonderzoek, 50 p.

BORSBOOM, A. & P. VERHAGEN, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). SIKB

VAN GENECHTEN B. E.A., 2015 Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Herenthout – Uilenberg, Archebo-Rapport 2015/026. 40 p.

SEBASTIEN GOOVAERTS, Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Itegemse Steenweg te Herenthout, ABO, 2017, Aartselaar, 52 p.

SEBASTIAN GOOVAERTS & CYNTHIA HOLSTEIN, Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Itegemse Steenweg te Herenthout (provincie Antwerpen), ABO, 2020, Aartselaar, 46 p.

ELLY N.A. HEIRBAUT & C. DOCKX, Een nieuwbouw aan de Itegemse Steenweg te Herenthout, Archeologienota, Lares, 2019, Halle-Zoersel, 37 p.

N. REYNS, B. CEULAERS & J. BRUGGEMAN, Archeologische opgraving Herenthout – Uilenberg, Itegemse steenweg Crash-site Lancaster ME 737, All-Archeo, 2011, Bornem, 46 p.